Emro Science and Education
International open-access scientific journal
Journal homepage: https://journal.emro.uz

OPEN ACCESS

CONFERENCE PAPER OPEN ACCESS

Vol. 1 No. 1 (2023) · "Axborot oqimlari va intellektual tizimlarning ijtimoiy, iqtisodiy va texnik-texnol... DOI: 10.5281/zenodo.24319012

materiallar to'plami

KICHIK BIZNES IQTISODIY XAVFSIZLIGINI AXBOROT XAVFSIZLIGI ORQALI TA'MINLASH MASALASI

Akbarov Abdulhamid Akmal o'g'li
Andijon mashinasozlik instituti tayanch doktoranti, Toshkent moliya instituti katta o'qituvchisi, Andijon, O'zbekiston

Annotatsiya: Raqamli dunyoda iqtisodiyotning turli soha va tarmoqlari o'z faoliyatida zamonaviy axborot-kommunikatsion texnologiyalarni joriy etmoqda. Tadbirkorlik va biznes faoliyatini esa hozirgi kunda axborot texnologiyalarsiz tasavvur etish qiyin. Shu nuqtai nazardan ushbu tezisda kichik biznes faoliyatini raqamlashtirish ahamiyati hamda bunda axborot xavfsizligi masalasi tahlil etilgan.

Kalit so'zlar: Axborot xavfsizligi, iqtisodiy xavfsizlik, kichik biznes, raqamlashtirish

Borgan sari raqamlashtirilgan dunyoda kichik biznes o'z faoliyatini samarali olib borish uchun texnologiyaga ko'proq bog'liq bo'lib qoldi. Ushbu harakat bilan kiber tahdidlarga nisbatan zaiflikning kuchayishi, kichik biznesni sezilarli iqtisodiy yo'qotishlarga olib kelishi mumkin. Shuning uchun axborot xavfsizligi kichik biznesning iqtisodiy farovonligini ta'minlashda hal qiluvchi omil sifatida paydo bo'ldi. Axborot xavfsizligi bo'yicha kompleks va mustahkam chora-tadbirlarni amalga oshirish orqali ushbu korxonalar o'zlarini kiber tahdidlardan himoya qilishlari, ularning raqobatbardosh bozorda barqaror o'sishi va barqarorligini ta'minlashlari mumkin.

Kichik biznes global iqtisodiyotning asosini tashkil etadi va aholini ish bilan ta'minlash, innovatsiyalar va iqtisodiy o'sishga katta hissa qo'shadi. Ularning tashabbuskorligi va rivojlanayotgan bozor talablariga moslashish qobiliyati ularni iqtisodiy faoliyatning muhim tarkibiy qismiga aylantiradi. Biroq, raqamli infratuzilmaga bo'lgan ishonchning kuchayishi kichik biznesni moliyaviy barqarorligiga zararli ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan kiber xavflarga duchor qildi.

Kichik biznesga qaratilgan kiber tahdidlar ma'lumotlarning buzilishi va fishing hujumlaridan tortib to'lov dasturlari va ichki tahdidlarga qadar murakkablik va jiddiylikda rivojlandi. Ushbu hujumlarning oqibatlari keng ko'lamli bo'lib, moliyaviy yo'qotishlarga, tadbirkorlik obro'siga zarar etkazishga va potentsial qonuniy majburiyatlarga olib kelishi mumkin.

Axborot xavfsizligini birinchi o'ringa qo'yish iqtisodiy xavfsizligini mustahkamlashga qaratilgan kichik biznes uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega. Axborot xavfsizligiga ko'p qatlamli yondashuvni amalga oshirish kiber tahdidlar bilan bog'liq xavflarni sezilarli darajada kamaytirishi mumkin. Xavfsizlik devorlari, xavfsiz ma'lumotlarni shifrlash, dasturiy ta'minotni muntazam yangilab turish va kiberxavfsizlikning eng yaxshi amaliyotlari bo'yicha xodimlarni o'qitish kabi choralar barqaror xavfsizlik tizimini yaratishda juda muhimdir.

Bundan tashqari, ilg'or autentifikatsiya protokollarini qabul qilish, ma'lumotlarni muntazam zaxiralash va tarmoq faoliyatini real vaqtda monitoring qilish potentsial buzilishlardan himoyani kuchaytirishi mumkin. Kichik biznes, shuningdek,

Published: 10.11.2023

Cite this article: Akbarov Abdulhamid Akmal o'g'li (2023). Kichik biznes iqtisodiy xavfsizligini axborot xavfsizligi orqali ta'minlash masalasi. Emro Science and Education, 1(1). https://doi.org/10.5281/zenodo.24319012

© 2023 The Author(s). Published by Emro Science and Education. This is an open access article.

paydo bo‘layotgan tahdidlar haqida xabardor bo‘lib turishi va kiberjinoyatchilardan bir qadam oldinda bo‘lish uchun xavfsizlik protokollarini doimiy ravishda yangilab turishi kerak.

Axborot xavfsizligini biznes madaniyatiga integratsiya qilish ham muhimdir. Xodimlar o‘rtasida xavfsizlikni anglaydigan fikrlilarni rag‘batlantirish va hushyorlik madaniyatini tarbiyalash inson xatosi xavfini sezilarli darajada kamaytirishi mumkin, bu esa xavfsizlikni ta’minlashning asosiy sabablaridan biri bo‘lib qoladi.

Ichki xavfsizlik choralaridan tashqari, kichik korxonalar kiberxavfsizlik bo‘yicha mutaxassislar bilan hamkorlik qilish va xavfsizlik infratuzilmasini yaxshilash uchun tashqi yordamdan foydalanishlari mumkin. Sohaga oid xavfsizlik bo‘yicha maslahatchilardan yo‘l-yo‘riq izlash va axborot almashish tashabbuslarida ishtirok etish ularning himoyasini mustahkamlash uchun qimmatli tushunchalar va zarur amaliyotlarni taqdim etishi mumkin.

Bundan tashqari, me’yoriy muvofiqlik standartlari va sohaga xos xavfsizlik ko‘rsatmalariga rioya qilish kichik biznesga mijozlar, sheriklar va manfaatdor tomonlar o‘rtasida ishonch va ishonchni saqlashga yordam beradi va shu bilan ularning iqtisodiy barqarorligini himoya qiladi.

Axborot xavfsizligini birinchi o‘ringa qo‘yish orqali kichik biznes nafaqat o‘zlarining sirli ma’lumotlarini va intellektual mulkini himoya qilishi, balki o‘z faoliyatining uzluksizligini ta’minlashi va mijozlar ishonchini kuchaytirishi mumkin. Xavfsizlikning faol holatini o‘rnatish – bu kichik biznesning iqtisodiy xavfsizligini himoya qiladigan, ularning tobora o‘zaro bog‘liq va raqamlashtirilgan biznes muhitida rivojlanishiga imkon beradigan muhim sarmoyadir.

Xulosa qilib aytganda, kichik biznesning iqtisodiy xavfsizligi ularning axborot xavfsizligi choralarining mustahkamligiga bog‘liq. Rivojlanayotgan tahdid ko‘lamini tushunish, keng qamrovli xavfsizlik tizimini birlashtirish, xavfsizlikni anglaydigan xodimlar madaniyatni rivojlantirish va tashqi qo‘llab-quvvatlashdan foydalangan holda, kichik biznes kiber tahdidlarga qarshi himoyani kuchaytirishi hamda raqobatbardosh bozorda iqtisodiy o‘sishi va barqarorligini ta’minlashi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Arefieva, O.V., Kuzenko, T.B.: Planuvannia ekonomichnoi bezpeky pidpryiemsv (Planning of enterprise economic security). Vyd-vo Yevrop. un-tu, Kyiv (2005)
2. Хошимов П.З. Тадбиркорликнинг иқтисодий хавфсизлигини таъминлаш концепцияси ва тизими, Иқтисод ва молия / Экономика и финансы 2015, 11
3. Qosimov , S. D., & Akbarov , A. A. o‘g‘li. (2022). Kichik biznesda raqamli tadbirkorlik tendensiyalari: kecha va bugun. international conference dedicated to the role and importance of innovative education in the 21st century, 1(4), 208–212. Retrieved from https://openidea.uz/index.php/conf/article/view/442
4. Ermatov A., Akbarov A. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик фаолиятида иқтисодий хавфсизликни таъминлашнинг ўзига хос жиҳатлари //Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. –2021. –No. 6. –C. 239-249.
5. Ibragimov N., Akbarov A. A. The role of cryptography in information security //Научные разработки: евразийский регион. –2017. –С. 107.

materiallar to‘plami

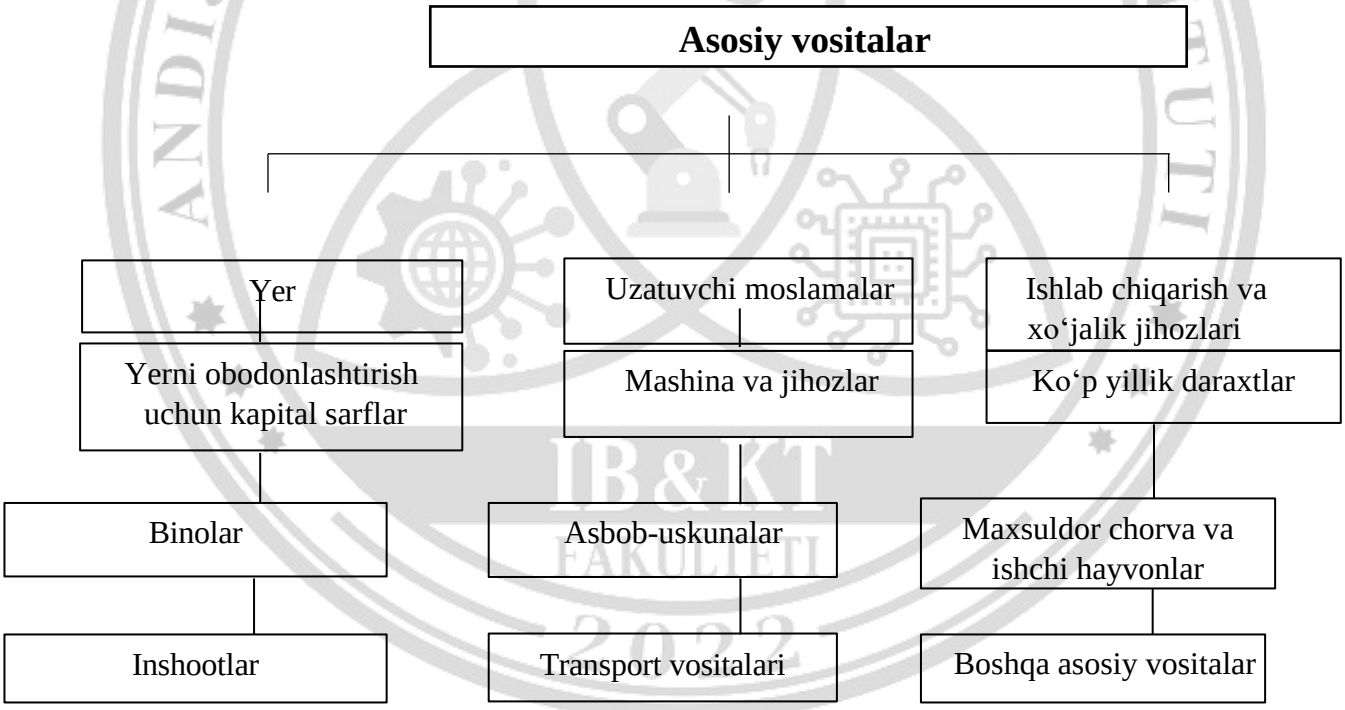
Korxona va tashkilotlarda axborot va texnologiyalardan foydalangan holda asosiy vositalardan samarali foydalanish yo‘llari

Saydaliyeva Feruzaxon Murodali qizi, Bakalavr 4-kurs, Andijon Mashinasozlik Instituti(O‘zbekiston)

Annotatsiya. Ushbu maqolada axborot texnologiyalari integratsiyasi orqali korxona va tashkilotlarda asosiy vositalardan samarali foydalanish yo‘llari yoritilgan. Axborot texnologiyalardan foydalanish orqali korxona va tashkilotlar asosiy vositalardan foydalanishni optimallashtirishi va raqobatbardoshligini saqlab qolishi mumkin.

Kalit so‘zlar: asosiy vositalar, axborot texnologiyalari, jarayonlarni avtomatlashtirish, raqamli transformatsiya, xarajatlarni optimallashtirish, jarayonlarni soddalashtirish.

Asosiy vositalar – ishlab chiqarish jarayonida uzoq vaqt xizmat qiladigan, o‘z natural shaklini o‘zgartirmagan holda ishlab chiqarish jarayonida bir necha bor qatnashadigan, o‘zining qiymatini mahsulot tannarxiga asta-sekin o‘tkazib boruvchi mehnat qurollari va vositalariga aytiladi. Asosiy vositalarga qiymati eng kam oylik ish haqining 15 barobari miqdorida bo‘lgan va bir yildan ortiq muddat xizmat ko‘rsatadigan vositalar kiradi[1]..

Raqobatbardosh bozor sharoitida barcha korxona va tashkilotlar resurslardan samarali foydalanish maqsadida axborot va texnologiyalarni o‘z faoliyatiga joriy qilmoqda va iqtisodiyotni rivojlantirish, yangilash, modernizatsiya qilish bo‘yicha olib borilayotgan oqilona iqtisodiy islohotlar natijasida bugungi kunda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishga erishilmoqda. Jumladan, xo‘jalik yurituvchi subyektlar faoliyatida raqamli texnologiyalarni samarali yo‘lga qo‘yish, ularda raqamli transformatsiya jarayonini amalga oshirishda bajarilishi lozim bo‘lgan hatti-harakatlar ketma ketligiga katta ahamiyat qaratilmoqda. Buning natijasida korxona va tashkilotlar ilg‘or texnologiyalarni qo‘llash orqali quyidagi sezilarli natijalarga erishishi mumkin: